

Hanteringen av placeringsrisker

Arbetspensionsbolagets tillgångar som överstiger skulderna kallas för solvenskapital. Bolagets solvenskapital består av ett utjämningsbelopp, eget kapital, skillnaden mellan tillgångarnas verkliga värde och redovisade värde och det ofördelade tilläggsförsäkringsansvaret, som fungerar som en buffert i händelse av fluktuationer i placeringsverksamheten. Den andel som överstiger räntekravet på placeringsverksamhetens ansvarsskuld ökar det ofördelade tilläggsförsäkringsansvaret, medan den del av räntekravet på ansvarsskulden som man inte lyckas täcka med intäkterna från placeringsverksamheten har en minskande effekt på det ofördelade tilläggsförsäkringsansvaret. Arbetspensionsbolagets solvenskapital och behovet av det regleras i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag, lagen om försäkringsbolag samt i lagen om beräkning av solvensgränsen för pensionsanstalter och om täckning av ansvarsskulden.

Med hjälp av solvenskapitalet bereder man sig för riskerna i placeringsverksamheten och försäkringsrörelsen. Solvenskapitalet ska uppgå till ett så stort belopp att det med tillräcklig sannolikhet täcker variationer i försäkringsrörelsens resultat och förväntade värde- och avkastningsfluktuationer inom de tillgångsslag som utgör täckning för ansvarsskulden. Utjämningsbeloppet utgör buffert för riskrörelsens resultat och det övriga solvenskapitalet fungerar som buffert för placeringsresultatet.

Dimensioneringen av behovet av solvenskapital grundar sig på den solvensgräns som avses i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag och som riskteoretiskt fastställs att motsvara behovet av solvenskapital under ett år med beaktande av placeringarnas fördelning på olika tillgångsslag och försäkringsriskerna. Beräkningen av solvensgränsen regleras i en egen lag, i vilken man fastställt de långsiktiga avkastningsförväntningarna och volatiliteten för olika tillgångsslag, korrelationerna mellan olika tillgångsslag samt det solvenskrav som riskrörelsen kräver. Solvensgränsen fastställs som en procentandel av bolagets solvensansvarsskuld. Solvensberäkning enligt lagen ger ett mått i enlighet med författningarna på den totala riskexponeringen avseende bolagets placeringstillgångar och försäkringsrörelsen. Lagen innehåller påföljder för arbetspensionsbolag som inte når upp till det solvenskapital som föreskrivs i författningarna.

Vid bedömningen av bolagets totala riskställning och risktäckningskapacitet utgörs de viktigaste nyckeltalen av solvenskapitalet i förhållande till ansvarsskulden (solvensnivå) och solvenskapitalet i förhållande till solvensgränsen i enlighet med bestämmelserna (solvensställning). Styrelsen har fastställt bolagets risktagningssvilja inom placeringsverksamheten genom att ställa upp primära och sekundära mål för bolagets placeringsverksamhet. Verkställande direktören fastställer noggrannare den solvensställning som eftersträvas vid respektive tidpunkt.

Riskerna i anslutning till avkastningskravet

Vid beräkningen av ansvarsskulden diskonteras prestationer i anslutning till kommande kassaflöden (pensionsutbetalningar) i allmänhet med en s.k. beräkningsränta. Inom ArPL-försäkringen används en diskonteringsränta på 3 procent, men utöver den görs varje år ett särskilt komplement till pensionsansvaren.

Inom ArPL-försäkringen ska ansvarsskulden gottgöras med det årliga avkastningskravet som fastställs via de beräkningsgrunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet. Nivån på avkastningskravet fastställs utifrån kompletteringen av pensionsansvaret inom ArPL, den diskonteringsränta som fastställts i beräkningsgrunderna samt av förändringen i det aktieavkastningsbundna tilläggförsäkringsansvaret.

Pensionsbolagen ansöker om en lika stor kompletteringskoefficient för pensionsansvaret på en gemensam blankett för ansökan om beräkningsgrund. Koefficienten ska vara densamma inom hela ArPL-systemet. Diskonteringsräntan har fastställts i bolagets beräkningsgrunder och kan inte ändras årligen. Förändringen i den aktieavkastningsbundna delen fastställs på basis av pensionsanstaltarnas genomsnittliga aktieavkastning. Det totala beloppet av dessa kallas för avkastningskrav. Om ett bolag ett visst år inte lyckas gottgöra ansvarsskulden med avkastningskravet, kan det ofördelade tilläggförsäkringsansvaret samt i vissa situationer det aktieavkastningsbundna tilläggförsäkringsansvaret användas för att täcka förlusterna då solvensen så tillåter.

Då arbetspensionsbolaget väljer sina långsiktiga avkastningsförväntningar bör man ytterligare beakta att ansvarsskulden växer varje år, bl.a. på grund av den andel som inflyter av försäkringspremien och kompletteringen av pensionsansvaret. Bolagets avkastningsförväntning ska då vara högre än avkastningskravet, om man vill upprätthålla minst den solvensnivå (solvenskapitalet i förhållande till ansvarsskulden) som gäller när granskningen inleds. Ur solvenskapitalet finansieras också den återbäring, dvs. avgiftsnedsättning, som beviljas kunderna. Bolagets avkastningsbehov kan fastställas till den avkastning med vilken avkastningskravet uppfylls, solvensnivån hålls på utgångsnivån och avgiftsnedsättningarna kan täckas. Inom ArPL-pensionssystemet fastställs kompletteringskoefficienten för pensionsansvaret utifrån den genomsnittliga solvensen inom branschen. Ju högre den genomsnittliga solvensen är, desto större andel av solvenskapitalet kan överföras till den egentliga ansvarsskulden. Avkastningskravet är således större för en solvensnivå som är högre än i genomsnitt. Förändringen i det aktieavkastningsbundna tilläggförsäkringsansvaret fastställs på basis av den genomsnittliga aktieavkastningen som förverkligats inom pensionssystemet.

Eftersom fastställandet av kompletteringskoefficienten grundar sig på systemets genomsnittliga solvens, kan en betydande avvikelse under genomsnittet i ett enskilt bolag innebära en tämligen besvärlig situation för bolaget i fråga.

I praktiken kräver en övergång från en lägre solvensnivå till närmare genomsnittet att bolaget behöver större placeringsavkastningar, vilket i allmänhet också innebär att placeringsriskerna ökar. Samtidigt leder detta till att bolag, vars solvenskapital är på en lägre nivå än i genomsnitt, bör sträva efter att förbättra sin ställning.

Mekanismen styr systemet i en förnuftig riktning genom att kräva att man inom placeringsverksamheten eftersträvar högre avkastning. Denna risk kan kallas för avvikelserisk.